

dir rahons / de variacions, / e maravelles / de cent novelles / e facecís, / philosophies / del gran Plató, / Tullí, Cató, / Dant, poesies / e tragedíes; / tots altercaven / e disputaven: / qui menys sabia / més hi mentia», JRoig (*Spill*, 2870).

Quedà incorporat al parlar del poble, en el sentit de 'calamitat, esdeveniment greu'; sovint en la pronúncia vulgar alterada (que jo sentia a la meua àvia i que jo mateix vaig dir fins cap a 10 anys d'edat, comparable amb *presiri*, *Llogari*, *custòria*): «una tragèdia grossa que el món està passant», MilàF (*Romllo.*, 18.3, i ja en la 1.ª ed., de 1853; en la de 1882 MilàF esmena així l'err. tip. *tragèdia* i admet que es compongué per la famosa carestia de 1601); reco. a l'Espuga de Francolí. Però és clar que la llengua literària ha mantingut la forma correcta i que el mot figura en els escriptors més clàssics: «Ah! parlau, que vos entén la vida humana, / perquè sou de la *tragèdia* 'l monument: / entre 'l càntir inefable de les ones, / en vosaltres se revela, per estones / l'alt sospir de Prometeu encadenat!», Costa (1903, *Ribera de Tramuntana*, 13d).

Els hellenistes han vacil·lat llarg temps sobre l'explicació semàntica d'aquesta etimologia a base de *τράγος*. Ben resumides les teories que han gaudit més favor en Boisacq, *Dict. Ét. L. Gr.*, s. v.; R. J. Cuervo, *Apuntes sobre el Lenguaje Bogotano*, § 211 i n.; L. H. Gray, *Classical Quarterly* vi, 60.

DERIV.: *Tràgic*, de *tragicus*, gr. *τραγικός* id., derivat de *τράγος*; m. 'autor de tragèdies' [S. xv, F. de Malla]; adj. 'comparable a una tragèdia, terrible, funest': Lacav. «*tràgic*: tragicus; *tràgicament*: tragico ritu»: «topa de morro en l'esmolada pica / i recula afrontada, però torna, / i baixa el cap a l'aigua, i beu calmosa: / beu poc, sens gaire set. Després aixeca / al cel, enorme, l'embanyada testa / amb un gran gesto *tràgic*, parpelleja / damunt les mortes nines; i se'n torna, / orfe de llum sota del sol que crema, / vacil·lant pels camins inoblidables, / brandant llanguidament la llarga cua», Maragall (*La Vacca Cega*).

Tragus, de *τράγος*, que ja va pendre aquest sentit en grec.

CPT.: *Antitragus*. *Tragicomèdia* [Belv.]; *tragicòmic*. *Tragacant*, pres del gr. *τραγάχανθα*, pròpiament 'espina de boc' (cpt. amb *ἔχανθα* 'espina'); del mateix són deformació *adragant* [«astragalus tragacantha», Cavanilles, *Obs.* II, 336, en la classe xvii, *diadelpha*]; i altres formes: *diagirgant* 1271, *Tarifa de Bna.* a. 1271 (*EntreDL* I, 155ss.4) (forma semblant en l'Arx. de Hita, veg. la meua ed.); *l'InvLC* i *afegeix goma diagragan* a. 1368; *dia gargant* 1433, i *goma dragant* 1433 i en Nebrija.

Tragella, *tragella*, *tragellar*, V. *treure* *Tragèria*, V. *tragèdia* *Tragi*, V. *treure* *Tràgic*, *tragicomèdia*, *tragicòmic*, V. *tragèdia* *Tragina*, *traginable*, *traginada*, *traginadissa*, *nador*, *nadura*, *traginar*, V. *treure* *Traginat*, V. *treginat* *Traginer*, *traginera*, *-gineria*, V. *tragi* (TREURE) *Tragiramant*, *-girar*, V. *girar*

TRAGITAR, veg. *GITAR* IV, 516b15ss. Afegim:

«Los regidors --- deven fort esquivar totes doctrines pecadores e prohibides, axí com és nigromància e c<h>romància e semblants; axí mateix totes arts praves axí com és art de saber furtar o enganar o *trègitar*», Eiximenis (*Regiment*, NCI. XIII, 133.19). El sentit no era 'cagjar les coses' com diu *AlcM* sinó 'fer jocs de mans, prestidigitar', més o menys com el de l'oc. ant. *tra(s)gitar* «bateler», *trasget* «jongleria», fr. ant. *tragetier*, *trageteor* (> angl. mj. *tregetour*, en Chaucer). D'ací *tragitaire*: «la vista deffallir: axí com los *tregitayres*, qui fan tantes coses, que faran que una pulça tirarà una lumera [sic?]: axò t'o semblarà, mas no serà veritat», StVicentF (*Serm.* I, 254.11).

Tragit: «aquella afició a les lletres i les arts, may la he perduda: en lo *tragit* de la política i del foro, 'ls he portat sempre aquell amor ---», del discurs presidencial de Francesc Pi i Margall, en els *Jocs Florals* de Bna. de 5-v-1902; discurs que ell va escriure en castellà i girà al català Coromines. D'una carta de Cor. a la seva esposa, 9-xii-1915: «les eleccions seran pel març vinent: amb això tornarem al *tragit*, i veurem com en sortiré». No existeix l'acc. 'trànsit' que *AlcM* dedueix del text xampurrat d'AFebrrer, on no és més que un disbarat improvisat per conservar la rima de l'it. *tragetto* 'trajecte'. En el sentit indicat abans, de 'agitació', no és un mot dialectal de l'Emp. i Pineda, com diu *AlcM*, sinó generalment usat en cat. central.

Són falses les etimologies dels noms propis *Traguany* i *Tragurà* que dona *AlcM* (en realitat és *Tregurà*, i V. *EntreDL* II, 221, 68, 70, 119).

Tragus, V. *tragèdia* *Traibola*, V. *taibola* *Traició*, *traïdor*, *traïdorenc*, *traïdoria*, V. *traïr*

TRAIGA, 'anella del jou', probablement d'un ll. vg. *TRANSICA, derivat de TRANSJICÈRE 'fer passar (per algun lloc)': perquè el timó de la carreta o de l'arada s'introdueix en la traiga. □ 1.ª doc.: 1413.

És un mot que es presenta en formes múltiples. La més pròxima a la forma etimològica és *tràsega*, que ja apareix en un inv. mallorquí de 1434: «It. un mortar de coura ab sa mà. It. una lanterna vella. It. una *trasegua* ab un axanguer» (*BSAL* III, 1890, 324b). El mot no fou recollit per diccs. fins al valencià d'Escrig, 1851 (no en Lab. ni *DFgra.* ni cap d'anterior), que el dona justament en aquesta forma: «*tràsega*: barzón, mediana»; és la forma que es va mantenir a l'Urgellet, sense altra modificació que desplaçar l'accent: *trasega* a Castellbò (*BDC* XI, 90). A Arcavell (1936) em van mostrar d'una banda la *trazéga* com llur model antic, i encara el més corrent entre ells, de la traiga del jou; si bé també me n'ensenyaren un altre, de couro, que qualificaren de «més modern», i que designaven amb el nom de *tárga*, com a Cerdanya.

Partint de la base *TRAN(S)ICA aquest *tràsega* és una evolució molt conservadora: canvi fonètic regular i mínim; la cosa normal o més corrent és que es produïxi síncope, *trasega; des d'on hi hagué més evolució fonètica: la s sonora en uns llocs es vocalitzà (com en *almoina*, *violet* ELEMOS(Y)NA, *VAS(SO)LIT-